

Nr 279

Av herrar **Mannerskantz** och **Birke**, i anledning av vissa av Kungl. Maj:ts gjorda framställningar om anslag under femte huvudtiteln.

I högerpartiets motion angående alt. budgeter motiveras nödvändigheten av att sänka statsutgifterna. Vi hänvisar till denna motion såvitt gäller de generella motiveringarna för vår sparsamhetspolitik. Då det numera är allmänt erkänt att den stora ökningen av statsutgifterna innebär ett ökat inflationstryck, är det angeläget att en noggrann granskning sker av möjligheterna på alla områden att begränsa utgifterna. Denna granskning för att ernå en lägre utgiftsram måste enligt vår mening gälla alla huvudtitlar. Även i och för sig angelägna anslagsbehov bör därför hållas tillbaka och redan utgående eller äskade anslag skäras ned.

Mot bakgrunden härav föreslår vi under femte huvudtiteln följande anslagsjusteringar.

7. Levnadskostnadsundersökning

Vid föregående års riksdag yrkade vi avslag å förslaget om att anvisa ett anslag å 450 000 kronor till en levnadskostnadsundersökning. Vi framhöll därvid att värdet av en enstaka ej upprepad undersökning av förevarande slag starkt kan ifrågasättas. Visserligen kan de uppgifter som framkommer vid undersökningen vara av visst värde, särskilt då det gäller prissystemet för jordbruksprodukter. Detta förutsatte dock att uppgifterna var aktuella då de blev tillgängliga, vilket genom den pågående penningvärdeförsämringen inte torde bli fallet.

För nästa budgetår hemställer departementschefen om ett anslag å 25 000 kronor för de merkostnader, som uppkommer för undersökning rörande varaktiga konsumtionsvaror. I enlighet med den ståndpunkt vi intog föregående år får vi yrka avslag å förevarande anslag.

14. Mödrahjälp

Efter tillkomsten av moderskapsförsäkringen har mödrahjälpen förlorat sin tidigare betydelse. De få fall, där ett verkligt behov föreligger, torde få anses som rena socialvårdsfall. Omläggningen av sociallagstiftningen har medfört att det inte längre kan anses mera nedsättande för en moder, som verkligen behöver hjälp, att vända sig till socialvården än till mödrahjälpnämnden. Det ter sig därför naturligt att ortens socialhjälp träder in vid barnsbörd, där ytterligare hjälp behövs. För övrigt måste det anses önskvärt att all hjälp som bygger på behovsprövning koncentreras till en hjälpsform.

Det nuvarande systemets administration är också alldeles för kostsamt. Mödrahjälpens medelbelopp per beviljad ansökan är endast 290 kronor medan omkostnaderna per beviljad ansökan beräknas till hela 124 kronor.

Av nämnda skäl hemställes, att något anslag till mödrahjälp icke skall utgå.

15. Mödrahjälpsnämnderna

Med hänsyn till vad som anförts under föregående punkt är mödrahjälpsnämndernas verksamhet överflödigt från och med nästkommande budgetår, varför något anslag till dessa inte behöver utgå.

16. Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor

Föregående år beslöt riksdagen att statsbidraget per heltidsanställd hemvårdarinna skulle höjas från 1 400 till 1 700 kronor. De nya bidragsbestämmelserna ansågs stimulera hemvårdarinnerksamheten. Vi motsatte oss en höjning av bidraget under motivering att bidragets relativt blygsamma belopp inte syntes utöva något avgörande inflytande på kommunernas rekrytering av hemvårdarinnor.

Att vår uppfattning varit riktig, visar det förhållandet att antalet hemvårdarinnor ökas i snabbare takt än antalet statsbidragsrum. Socialstyrelsen framhåller sålunda att det för år 1958 skulle ha erfordrats ytterligare 55 ½ statsbidragsrum för att statsbidrag skulle ha kunnat utgå till samtliga bidragsberättigade hemvårdarinnor. Verksamheten beräknas dessutom utbyggas med ytterligare ca 150 tjänster.

På grund av det anförda föreslår vi, att statsbidraget per heltidsanställd hemvårdarinna fr. o. m. den 1 juli 1958 sänks till 1 400 kronor för år. Detta medför en minskning av anslagsbehovet på 816 000 kronor.

Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderlig ändring i 16 § kungörelsen den 31 december 1943 (nr 947) om statsbidrag till social hemhjälpsverksamhet.

23. Allmänna barnbidrag

I särskild motion har från vårt håll yrkats att barnbidrag ej skall utgå för första barnet samt att barnbidraget skall fastställas till 400 kronor för andra, 500 för tredje och 600 för fjärde och följande barn. För ofullständiga familjer skulle emellertid en sådan åtgärd te sig obillig. Med hänsyn härtill har vi förordat att det särskilda barnbidraget till änkors och invaliders barn m. m. skall höjas i motsvarande mån för de ofullständiga familjerna. Intill ett belopp av 400 kronor skall detta bidrag alltid utgå och alltså inte vara inkomstprövat. För folkpensionärer med barn under 16 år förordar vi samma anordning.

Enligt beräkningar, som redovisas i särskild motion om de allmänna barn-

bidragen, kan kostnaderna för dessa vid ett genomförande av våra förslag beräknas till ca 355 milj. kronor. Därtill kommer ökningen av anslaget till särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m., beräknat till ca 46 milj. kronor.

25. Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott och utfyllnadsbidrag

Från vårt håll har i annan motion föreslagits upphävande av lagen den 31 maj 1957 om utfyllnad av vissa underhållsbidrag. Med anledning härav bör anslaget minskas med 10 000 kronor.

30. Försöksverksamheten rörande daghem m. m.

Anslaget är avsett att möjliggöra försök med nya verksamhetsformer inom den halvöppna barnavården och för barns semestervistelse. Verksamhet inom berörda områden har emellertid sedan längre tid bedrivits i stor skala. Det torde därför vara möjligt att tillgodogöra sig därvid vunna erfarenheter utan att särskilda medel behöver anvisas. För övrigt torde vederbörande kommunala huvudmän för barnavården ha ett sådant intresse för denna verksamhet, att de utan särskilt bidrag söker komma fram till de lämpligaste vårdformerna. Vi kan därför inte biträda förslaget om ett anslag å 100 000 kronor till försöksverksamhet rörande daghem m. m.

32. Ferieresor för barn

Socialstyrelsen uppskattar antalet vårdarresor för nästa budgetår till 49 740 medan antalet resor för barn endast beräknas till 44 100. Dessa siffror visar klart att det inte är någon rimlig proportion emellan vårdar- och barnresor. Man frågar sig verkligen om bidraget tillkommit för barnens eller för vårdarnas skull. För att få en ändring till stånd, bör barnavårdsnämnderna, som ordnar olika barns resor, medverka till att barnens resor samordnas så att varje vårdare får ta hand om fler barn än vad nu sker. Det kan även ifrågasättas om inte en moder, som får fri vårdarresa för att medfölja sitt barn till enskilt hem, bör åläggas att ta hand om andra barn, som färdas samma väg. En samordning mellan familjens enskilda semesterresor och barnens eventuella ferieresa bör anbefallas i ökad omfattning.

Därest resorna organiseras på sätt som vi föreslagit, torde anslaget kunna minskas med 400 000 kronor utan att någon minskning i barnens ferieresor behöver ske.

71. Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar

De yttersta utposterna inom arbetsförmedlingsorganisationen är ortsombud och lokalombud, f. n. uppgående till ett antal av 434 respektive 300. Ortsombud anställs av länsarbetsnämnden tills vidare eller i undantags-

fall för viss kortare tid. De är indelade i fem arvodesklasser med årsarvode om f. n. lägst 792 och högst 3 288 kronor. De har fastställd daglig expeditionstid om en eller två timmar, beroende på arvodesklass. Utöver arvodet utgår ersättning för vissa omkostnader.

Lokalombudens avlöning bestämmes av länsarbetsnämnden och utgår efter arbetets omfattning, dock med högst 300 kronor om året. Även lokalombuden får ersättning för vissa omkostnader.

Avlöningskostnaderna för Orts- och lokalombuden beräknas till 840 000 kronor. Härtill kommer omkostnader.

I sin berättelse för år 1957 har riksdagens revisorer ifrågasatt, huruvida det kan anses tillräckligt motiverat att i fortsättningen upprätthålla en organisation av Orts- och lokalombud av nuvarande omfattning.

I Västernorrlands län har man prövat en annan organisation, av vilken man enbart har goda erfarenheter. Ortsombuden har sålunda till väsentlig del ersatts med en ambulatorisk verksamhet, vilken tillgår så att regelbundna mottagningar hålles på vissa orter en dag i veckan genom de olika arbetsförmedlingskontorens försorg. En viss minskning av kostnaderna har uppkommit samtidigt som man vunnit den fördelen att verksamheten kunnat bedrivas på ett effektivare sätt. Man bör emellertid ha i minnet att Västernorrlands län är relativt vidsträckt, varför resekostnaderna i detta län blir betydligt större än i län av annan konstruktion. Arbetsmarknadsrådet är i detta län dessutom kärvare än på andra håll i landet.

I likhet med revisorerna anser vi att Orts- och lokalombuden i väsentlig utsträckning bör ersättas av en ambulatorisk verksamhet. Detta torde vara möjligt utan att någon nämnvärd personalförstärkning vid arbetsförmedlingskontoren behöver genomföras.

Enligt vår mening bör arbetsmarknadsstyrelsen erhålla i uppdrag att närmare undersöka förutsättningarna för en sådan organisation, vilken undersökning bör bedrivas så skyndsamt att den nya organisationen kan börja tillämpas senast från och med den 1 januari 1959.

Det är inte möjligt att nu exakt ange hur stora besparingar som kan vinnas genom nämnda omorganisation. Vi anser emellertid att anslaget kan skäras ned med 200 000 kronor, och torde det få ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen att inom den ram som därefter ges vidtagna erforderliga dispositioner. Vi förutsätter att arbetsmarknadsstyrelsen tillvaratager varje möjlighet till de ytterligare besparingar, som kan åstadkommas genom omorganisationen.

74. Bidrag till erkända arbetslöshetskassor

Med hänsyn till de ändringar i statsbidragsgrunderna, som från vårt håll föreslagits i annan motion, torde anslaget kunna nedskäras med 8 000 000 kronor.

100. Bidrag till anskaffning av inventarier för allmänna samlingslokaler m. m.

Skall staten över huvud taget engagera sig då det gäller samlingslokaler, bör detta engagemang koncentreras till lånegivningen. Däremot bör staten inte subventionera inventarieanskaffningen, vilken de institutioner eller föreningar, som bedriver ifrågavarande verksamhet, själva bör finansiera. I den mån de inte kan detta bör det ankomma på kommunerna att pröva frågan om finansiell medverkan. Kommunerna har nämligen de bästa förutsättningarna att överblicka såväl behoven som möjligheterna att på lämpligaste sätt tillgodose dem.

Departementschefens hemställan under denna punkt bör sålunda avslås.

101. Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsbud

De ersättningar som ombuden erhåller för förmedling av bosättningslån är en förvaltningskostnad, som bör betalas av lånesökanden. Vid hypoteksföreningar och andra bankinrättningar får lånesökanden betala omkostnaderna. Någon anledning att tillämpa ett annat system i förevarande fall anser vi inte finns. Den kostnadsökning för låntagaren som kommer att uppstå kommer att bli helt obetydlig.

Något anslag härför bör sålunda inte utgå för nästa budgetår.

102. Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken

Av samma skäl, som åberopats under föregående punkt, anser vi att förevarande anslag skall slopas.

107. Bidrag till sjukkassor m. m.

I särskild motion har vi föreslagit att karenstiden skall ändras, att medlemsbidraget skall avskaffas, att karenobeloppet för läkemedel skall höjas från 3 till 5 kronor och att statens bidrag för läkemedelsersättning skall slopas.

De besparingar för statsverket, som härigenom uppkommer, beräknas till ca 48 000 000 kronor, varför anslaget bör uppföras med 207 000 000 kronor.

123. Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m.

Under hänvisning till vad som anförts under punkten 23 ovan, torde detta anslag uppräknas med ca 46 000 000 kronor. Departementschefen har preliminärt beräknat anslaget till 13 500 000 kronor. På grund härav beräknar vi anslaget preliminärt till 60 000 000 kronor.

133. Social upplysningsfilm

Då andra möjligheter finns att sprida upplysning och kunskaper om förhållandena på det sociala området, anser vi att förevarande anslag bör slopas.

Under åberopande av vad som anförts hemställas,

att riksdagen vid behandlingen av nedanstående punkter under femte huvudtiteln måtte

punkten 7 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1958/59 till levnads-kostnadsundersökning av 25 000 kronor;

punkten 14 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1958/59 till mödra-hjälp av 5 000 000 kronor;

punkten 15 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1958/59 till mödra-hjälpsnämnderna av 175 000 kronor;

punkten 16 till Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor för budetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 3 809 000 kronor;

punkten 23 till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1958/59 anvisa ett för-slagsanslag av 355 000 000 kronor;

punkten 25 till Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 9 490 000 kronor;

punkten 30 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1958/59 till För-söksverksamhet rörande daghem m. m. av 100 000 kronor;

punkten 32 till Ferieresor för barn för budgetåret 1958/59 anvisa ett för-slagsanslag av 1 700 000 kronor;

punkten 71

a) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t uppdrager åt arbetsmarknadsstyrelsen att närmare undersöka förutsättningarna för i vilken utsträckning Orts- och lokalombuden kan ersättas med en s. k. ambu-latorisk verksamhet, vilken undersökning bör bedrivas så skyndsamt att den nya organisationen kan börja tillämpas senast fr. o. m. den 1 januari 1959;

b) godkärna följande avlöningsstat för den offentliga arbetsförmed-lingens permanenta organisation, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budget-året 1958/59:

Avlöningsstat

1) Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	10 474 000
2) Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	296 500
3) Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	10 581 600
4) Särskilda förmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänste-män, förslagsvis	2 400
5) Rörligt tillägg, förslagsvis	3 314 000
Summa kronor	24 668 500

och sålunda till Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar för budget-året 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 24 668 500 kronor;

punkten 74 till Bidrag till erkända arbetslöshetskassor för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 36 000 000 kronor;

punkten 100 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1958/59 till Bidrag till anskaffning av inventarier för allmänna samlingslokaler m. m. av 600 000 kronor;

punkten 101 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1958/59 till Statens bosättningslån: Ersättning åt ordsombud av 65 000 kronor;

punkten 102 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1958/59 till Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken av 315 000 kronor;

punkten 107 till Bidrag till sjukkassor m. m. för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 207 000 000 kronor;

punkten 123 till Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m. för budgetåret 1958/59 beräkna ett förslagsanslag av 60 000 000 kronor;

punkten 133 avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1958/59 till Social upplysningsfilm av 30 000 kronor.

Stockholm den 26 januari 1958

Axel Mannerskantz

E. Birke